

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expositio mysteriorum misse et verus modus rite celebrandi

Guilelmus <de Gouda>

Dauentrie, 1504

Co[m]municantes

urn:nbn:de:hbz:466:1-31233

bitum consummare fm Hieronymum ideo velauerunt faciem eius.
percutientes caput eius dicentes Prophetisa nobis christe qs est qui
te percussit. Et oim circumstantiū quoz fides tibi cognita ē z nota de
uotio. pro qbus tibi offerimus vel q tibi offerūt hoc sacrificiū laudis
pro se suisq oibz p redēptōe aīaz suarūz p spe salutis z incolumitatis
sue tibi qz reddūt vota sua eterno deo viuo z vero

¶ Cōmunicantes.

Hic orat sacerdos pro illis quoz memoriā habuit ante

Unde notandum q sacerdos legalis intrans sanctū sanctorum e
rat indutus superhumerali. quod in vtroq humero habebat vnū ma
gnū z preciosū lapidē onichinū. z in cingulo erant sculpra sex
nomina filiorū israel. qui simul sunt duodecim. qz ipse sacerdos totū
portabat onus populi in humeris suis. Leui. xi. Hostia pro pec
cato data est vobis vt portetis iniquitatem multitudinis. z rogetis p
ea in conspectu domini. Similiter erat indutus alia veste q dī rōnale
et in illa circa pectus erant duodecim lapides preciosi. z in quolibet e
orum erat sculptū vnū nomen duodecim filioz israel. qz sacerdos ille
habuit oīm populū in pectore iugis meditationis. Et sic anxius one
re pctorū sui z totius populi pcabatur deū. vt saltem meritis patri
archarū duodecim dignaretur populo piciari. Deutro. ie. Sic etia
sacerdos euāgelicus in sancto scōrum eleuat hic humeros suos quibz
impositū ē totū onus populi. p quo ex nimia anxietate spūs precatur
dñm. vt saltem meritis patriarcharū scz duodecim apostolorū quoz
noīa hic recitat zc. Similiter habeat in pectore iugis meditationis o
nus populi ad orandū pro eo. z pīpue p illis quoz stipēdiūz elemo
synis sustentat z quoz memoriā an habuit Et hoc etiā meritis duo
decim martyzū. quoz etiā nomina hic recitat. Infula vero quā sup
caput ponit totū onus populi supra caput agni qui tollit pccā mūdi
significat. Cōmunicantes z memoriā venerantes. In pīmis glorio
se semp virginia Marie genitricis dei z dñi nostri Jesu christi Sz et
beatoz aploz ac martyz tuoz Petri Pauli Andree Jacobi Joan
nis Thome Jacobi Philippi Matthei Bartholomei Simonis et
Thadei. Lini Eleri Clementis Sixti Cornelij Cipriani Laurēti
Erisogoni Joannis z Pauli Cosme z Damiani z oīm sanctoz tuo
rum quoz meritis precibusqz concedas. vt in omnibus pōtectionis
tue muniamur auxilio. per eundem christum dominum nostrū. Logi
ta q mane facto Jesus dire vincens ducitur de domo cayphe per plas
teas z mater sua vidit eum a discipulis derelictum z consputū tanqz
leprosum. z Jesus respexit matrem. Logita illū mutuū respectū quid
tunc mater potuit dicere ad filium cuius cordis erat tuipse cogita. qz
hoc nūntia longum esset dicere anime deuote. Sic enim pēntabatur

pylato et stetit coram eo dimisso capite et patientissimo corde. Et steterunt iudei contra eum tanquam gygantes. et terribilibus oculis eum insultabantur. Accusantes eum de tribu et scilicet quod converterit populum et filium dei se fecit. Secundo quod tributum cesari dari prohibuit. Tercio quod regem se dixit. Sed ecclesia in persona christi querit in officio dei parasceves contra hec tria cantans tribus vicibus. Popule meus quid se ei tibi responde mihi etc. Aut in quo molestus fuit tibi etc. Et ducitur a pylato ad herodem dimisso vultu et verecundo. et nudis pedibus incedens cum magna festinatione et omnium clamore convitia audies. Et mater eius cum indicibili dolore eum sequitur a longe. Et coram herode tanquam agnus mansuetissimus non aperiens os suum ad multa ab eo interrogata inclinato capite stetit. Et herodes Jesum illusum et indutum alba veste et longa tanquam stultum ad pylatum remisit. et propter longitudinem illius vestis. et propter imperum iudeorum credit se prius corruisse in via. Quod signat per humilem capitis inclinationem et bassam rotius corporis sacerdotis depressionem dum loquens loquitur. Oratio. Hanc igitur oblationem servitutis nostre sed et cuncte familie tue quesumus domine ut placatus accipias. diesque nostros in tua pace disponas. atque ab eterna damnatione nos eripias. et in electorum tuorum iubeas grege numerari. per christum dominum nostrum. Confirma me domine rex israel. et respice in hac hora ad opera manuum tuarum: ut sicut promissisti hierusalem civitatem tuam erigas. et hoc quod cogito perficiam per te. Et oratio. Domine in hac hora. Quam oblationem tu deus in omnibus quesumus domine benedic. Hec crux significare potest quod iudei innocentem christum clamabant tolli et crucifigi. et malificum et maledictum barrabam dimitti. Ascriptam Hec crux notat christum traditum militibus ad flagellandum qui nudaverunt eum coram tota cohorte hominum viri et mulieres. Et nota hic verecundiam quam sustinuit piissimus ac verecundissimus Jesus. Et eum inhumanissime flagellis ceciderunt. et usque ad costas verberibus laceratus. sic quod a vertice capitis usque ad plantas pedum non fuit in eo sanitas. quousque tam torzoribus quam inspectoribus fatigatis iubetur solui. Dic inspicere eum sic nudum undique sanguine cruciatum solutum coram multitudine stantem. Ratam rationabilem acceptabilemque facere digneris. Dic nota quod induerunt eum vestem laceratam purpuream derisoriam tanquam regnare volentem: ut nobis corpus. Dic nota quod capiti eius coronam spineam usque ad cerebrum violenter impresserunt: ut sanguis eius ex capite copiose defluens ut frontes genas et collum rubricaret et plus quam mille puncturis iudei vulneraverunt eum miserrime. Et nota hic quod dederunt ei arundinem in manu dextra ad modum sceptri regalis flectentes derisorie genua coram eo dicentes. Ave rex iudeorum dantes ei alaphas

et expuentes in faciem eius. et arundine caput eius percusserunt ut spine
ei fortius intrarent. Dilectissimi filij tui domini nostri Jesu christi
Dicerige manus tuas ex intima deuotione cum suspirio in celum. q̃
si diceres O dulcissime pater nō dedigneris q̃ ego pauper et inimicus
ausus sum tam magnifica postulare. q̃ si rogarem a te celum et terras
modicum esset. sed postularem a te corpus et sanguinem filij tui vnige
niti et sub tam immundis manibus crearetur quis nō contremisceret.
Unde illud sacramentū est quodammodo p̃cipuū indicium diuine dis
lectionis ad hominem. nihil em̃ minus videt deus facere in eo q̃ quo
tidie dignatur descendere de celo super altare. q̃ cum de celo descēdes
naturam humanā homo factus assumpsit. Unde in isto altari angeli
et archangeli ministrant. throni celestis sedilia preparāt. seraphim pā
num supponunt. cherubin versus p̃piciatorium facies inflectunt. et p̃n
cipatus et potestates sic seruiunt ad p̃ncipes tenebrarū remoueant.
Qui p̃uidet q̃ pateret accepit panem in sanctas et venerabiles manus
suas. Logita hic. O pie pater recorde timore doloris et angustie
quā suū dulcissimū cor tūc sensit. Et eleuatis oculis ad te deū patrem
suū omnipotentē tibi grās agens. b̃ndixit. fregit. dedit discipulis suis
dicens. Accipite et manducate ex h̃ oīs. hoc est corpus meū. Nec
crux iam facta notat q̃ pylatus Jesum sic indutū veste purpurea fla
gellatū. spinis coronatū. arundine in dextra tenētē. fune s̃o in brachio
quo p̃us ad columnā ligatus. facie in terra dimissa et sanguine p̃ ocu
los. genas. nares et collū copiose decurrēte sic deformatū omī p̃plo ostē
dit clamās Ecce hō. et iterum Ecce rex vester. Quā quidē obprobriosas
ostēsiōne repetit sacerdos in eleuatōe corporis xpi ostēdes eū omī p̃plo et
sicut illi voce canina clamabāt. Tolle tolle crucifige eū. sic nos ecōtra
vidētes eū suspirio dicamus eū salutātes. Ave salus mūdi etc. Et ita
cogitemus in nobis O bone iesu. intime te de p̃cor ut illā ineffabilem
vultus tui formā cordi meo p̃spicaciter imp̃mas et ardētē infigas q̃
lem visus es in illa hora habuisse. q̃n velut abhominabilis p̃sus oib̃
fuisi ostēsus. Hora eleuatōis venerabilis sacramēti nola pulsas. q̃ in
lege Moysi leuitice r̃pe sacrificij tubis clangebāt et sic etiā laudamus
eū in cymbalis. Et etiā ut p̃pls p̃paret se ad deuotōem et orōnem.
Lānde et faces accendunt. q̃ corda fidelīū cūstantiū accēdi debēt
deuotius et inflāmari feruētius. Uñ br̃s Gregorius d̃r. q̃ in instāri
prolatōis s̃boz hoz (hoc est corpus meū) celi aperītur celestīū curie
adiueniūt cum verbo dei incarnato ad vocē sacerdotis. O sacerdotes
quali honore honorati estis. quali mensa cubamini et potatis. quam
angeli videntes horrescunt et neq̃ sine timore respicere audent. Et di
cat sacerdos verba consecrationis cum intentione confitendi in perso
na christi. et sic christus in persona sacerdotis conficit in signum q̃ v/

num sunt christus et sacerdos, quia dicitur hoc est corpus meum.

Simili modo postquam cenatum est accipiens hunc preclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas gratias agens benedixit. Hic crucem notat quod Jesus crucem suam in propriis humeris portavit, posteriorem vero eius partem super terram trahens curvatus crucentatus cum magno consensu factus obprobrium hominum. Et tamen exaltauit in spiritu ut gigas ad currendam viam ad montem caluarie. Et ibidem coram tota multitudine nudatus est, quia vestem eius in vulneribus coagulata violententer extraxerunt adeo dire quod omnia vulnera eius denuo aperta erant ex quibus sanguis copiose effluebat. Et illa extractio vestis in vulneribus indurata erit ei maior pena quam unquam ante sustinuit. Considera et vide eum mentesenus sic stantem coram tota multitudine hominum vtriusque sexus vulneratum et crucentatum. Nec permittebatur Maria mater eius appropinquante sibi ante crucis erectionem ne aliquam exhiberet ei humanitatem.

¶ Nota quod cum violentia eum super crucem in terram nudum deiecerunt, et ita atrociter eum extenderunt super terram ut omnia ossa eius dinumerari poterant, et manus eius ac pedes obtusis et grossis clavis cruci affixerunt, et crucem cum corpore erexerunt cum impetu et magna vi, ita quod omnia vulnera manuum et pedum dilacerabantur et sanguis copiosissime defluebat. Quanta igitur tunc patiebatur Jesus pro te deuote perpendas anima. Dedit discipulis suis dicens. Accipite et bibite ex eo omnes. Hic est enim calix noui et eterni testamenti mysterium fidei qui pro vobis et pro multis effunderetur in remissionem peccatorum. Tunc eleuatur calix consecratus. Nec quotienscumque feceritis in meam memoriam facietis. Oratio meditanda tempore eleuationis sanguinis. O alme et benignissime pater de sanctuario tuo intueri hanc sanctissimam hostiam, quam immolo tibi pro peccatis nostris, et esto placabilis super multitudinem malicie nostre. En vos sanguinis fratris nostri Iesu christi clamantis de cruce ad te. Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Suscipe eum pro remissione peccatorum nostrorum. Clamat enim sanguis christi non vindictam sicut sanguis Abel, sed misericordiam. Post eleuationem calicis adora sanguinem cum inclinatione cogitans. O mirabilis et innocens pretiose sanguis miserere nobis peccatoribus amore illius charitativae effusionis, qua pro nobis de beatissimis vulneribus effluxisti. Et hoc observa quotienscumque discooperis calicem. Unde extensis manibus legitur. Nec extensio brachiorum crudelem significat extensionem brachiorum christi et totius corporis tribus horis in cruce viventis in medio duorum latronum. Marc. xv. Et cum sceleratis reparatus est, et clavis manuum et pedum innitebatur eorum.

pondus corporis et sic dilacerabantur et fundebantur foramina manuum et pedum continue. Unde si vidisses eum tam miserabiliter patientem defecisset anima tua pro dolore. Unde et memores domine nos tui serui. sed et plebs tua sancta eiusdem christi filij tui domini dei nostri tam beate passionis necnon ab inferis resurrectionis et eius (qui sedet in celis) gloriose ascensionis offerimus predari maiestati tue de tuis donis ac datis hostiam puram.

Hec Crux norat christi crucis illusionem vulgaribus clamantibus. Uach qui destruis templum et in triduo reedificabis. Et a principibus dicentibus. Si filius dei est descendat nunc de cruce. et a militibus offerentibus ei acetum. Jesus vero pro eisdem oravit patrem suum lachrymis et clamore valido mixtis sanguine in genis suis existente dicens. Pater dimitte eis. quia nesciunt quid faciunt. Et peras ut eandem pro te ad patrem dirigat sanguinolentis lachrymis hostiam sanctam.

Hec crux significat crucem exprobrationis facte sibi a latrone sinistro. quem increpans alter dixit. Neque tu times deum. hic homo iustus est. et dixit. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Cui christus ait. Hodie mecum eris in paradiso. Vnde latronem aspexit christus sanguine suo de dextera manu fluentem et saluantem secundum Alexandrum de Hales. et sic mundavit eum. Roga eum ut sic etiam repurget hostiam immaculatam. Crux hec significat tormentum compassionis doloris matris. Cui dixit intus compatiens. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Non dicit mater charissima. sed communi nomine mulier. Creandum est enim quod si dulciter matri locutus fuisset cor virginis per medium crepuisset. Dolores enim quos in partu non sensit iam sustinuit. Quiso igitur a misericordissime Jesu me intueri frequenter illis pietatis tue oculis. quibus a matrem et discipulum respexisti sub cruce stantes et amare flentes. Quando altera alteri commendatur ultimum eius relinquens testamentum dicens. Ecce filius tuus. et cetera. Panem sanctum vite eterne.

Crux hec quarta est tormentum sue a deo patre derelictionis. cui dixit. Deli deli lamazababani. Hoc est Deus meus deus meus: ut quid me dereliquisti. Et sensualitas erat exposita penam et ea character divine influentie erant suspense. sic quod non redundabant in sensualitatem. ex cuius redundantia exsuperans fuisset omnis dolor in inferiori portione rationis. sicut in martyribus factum esse legimus. quia quanto maior pena exterior eis infligebatur. tantomagis illis affluxit redundantia gaudij consolationis. In iesu autem factum est miraculose ut non redundaret gaudium consolationis divine in sensualitatem. Et calicem salutis perpetue.

Hec quinta crux significat quintum verbum quod Iesus in cruce locutus est. et tormentum potationis aceti et fellis dum ut presciens potum amarum sibi dandum petijt dicens. Sitio. Et illi dederunt sibi acetum felle mixtum. Unde beatus Bernardus. O bone Iesu de cruce taces. coronam spinam sustines. pre siti clamas. Et quid sitis bone Iesu. Lerte sitis nostram salutem et redemptionem hominis. Adhuc durat ista sitis. et vere stultus est qui eam non extinguit.

Supra que dicitur hoc extensis manibus super mensam altaris. supra utramque partem oblate. quia sacerdos legalis offerens bircum in sancta sanctorum pro peccatis populorum. posita utraque manu super caput eius confitebatur omnia peccata populi israel. qui imprecans capiti eius birci emissarii quem emittit in desertum. Leuitici decimoferto. Qui portauit iniquitates eorum. Sic sacerdos euangelicus in sancta sanctorum scilicet in altari ponit utramque manum super hostiam. In signum quod ipse sacerdos offerens et populus sunt digni morte. sed agnus dei sustinuit mortem pro eisdem. et sacerdos confiteatur iniquitates omnium. et precipue missam audientium. et illorum quorum ante memoriam habuit. Ipse enim est agnus qui tollit peccata mundi. Joannis secundo. Quia omnis erant digni morte. sed filius offert se pro omnibus ad mortem. Sicut Abel qui obtulit agnum ita filius dei obtulit se agnum innocentem ex amore incomprehensibili erga nos. et tali amore offert seipsum quotidie pro nobis in altari. Et tali affectu a nobis debet aspici et suscipi ac si iam in instanti primo fieret. et sic fuit immolatus ut Abel. Iste enim agnus est qui occisus est ab origine mundi. quia Abel erat figura eius. Secundo Iesus fuit etiam immolatus: ut Isaac a patre suo. quia deus pater pro proprio filio suo non pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum sicut apostolum. Tercio Iesus sacrificio Melchisedech (qui vinum et panem obtulit) per omnia assimilatus est qui quotidie se offert sub speciebus panis et vini pro nobis deo patri. Et sic rogante pro eis sacerdote propicius erit dominus populo. et ergo dicitur hic supra que pro picio. Nota quod Iesus dicitur sacerdos in eternum sicut Melchisedech. quia sicut Melchisedech obtulit Abrahæ reuerenti de bello panem et vinum. sic Christus in via obtulit se per ineffabiles dolores in ara crucis supplicans pro nobis lachrymis et clamore valido. Sic ipse quotidie se offert patri pro nobis in missa super altare. non dolore. sed amore. et sic ipse hic dicitur angelus magni consilij. per cuius manus petimus hec preferri tanquam per nuncium birci emissarii in sublimi altare. et sic offert seipsum in conspectu diuine maiestatis. Et ergo per crucem que sequitur dum dicitur (corpus)

figuratut penultimum verbum quod dicitur in cruce scz Consummatus est. id est tibi patri offero totum opus obedientie et passionis mee pro salute generis humani et me ipsum. Supra que ppicio acere/no vultu respicere digneris et accepta habere sicut accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti Abel et sacrificiuz patriarche nostri Abrahe et quod obrulit tibi summus sacerdos tuus Melchisedech sanctum sacrificiū inmaculatā hostiam.

¶ Supplices

Vic sacerdos deuote inclinet se et oret cancellatis manibus ante pectus. Vic em hircus emissarius mittebatur liber in desertum per manum nunciū. id est angeli in celum. Et etiam instar Aaron precatur super cornua altaris innitens altari extendēs manus sacerdos quasi ipso facto dicat Obsecramus te supplicis per crucem et passionē quam sustinuisti in cruce expansis manibus Et inclinatio deuota significat qd Iesus morti appropinquans incepit deprimere oculos et pallescere et nigrescere nec habens vbi caput suum miseris sellum. et spinea corona et sanguine in crinibus capitis congelato grauatum inclinaret nisi supra pectus suum offerens seipso patri pro peccatoribus.

Supplices te rogamus omnipotens deus iube hec perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum in conspectu diuine maiestatis tue: vt quotquot ex hac altaris participatione sanctificantur suscipere misericorditer digneris. Osculare altare ad dexteram partē sacrosanctum filiū tui corpus.

Hec crux fit in memoria passionum quas passus est in toto corpore quasi clamans illud pphe. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor meus sicut dolor vester. Et ergo prius sit septimum verbum Consummatus est. id est tibi patri offero totū corpus obedientie et passionis mee pro salute generis humani. et hoc est fasciculus mirre dilecti mei inter ybera mea comorabitur.

Et sanguinem sumplerimus Hec secunda crux que dicitur sup sanguine notat sanguinem effusum et corpus torridum relictum. vt dicit Gregorius. Cuius corpus sanctissimū in ara crucis torridum et sic inclinato capite clamans voce magna et rauca lachrymando protulit septimum verbum scz Pater in manus tuas comendo spiritum meū et hoc dicens expirauit. Vic intime perpende quantā sustinuit penam dum nobilissima anima eius a suo amantissimo atq; tenerrimo corpore separabatur. Omni benedictione celesti et gratia repleamur per eundem christum dñm nostrum.

Tercia vero crux que fit sup illo verbo benedictione. et facit in faciem suam sacerdos. notare potest titulum scriptū super caput Iesu Iesus nazarenus rex iudeorum. hunc titulum triumphalem diabolus